

6. ÜSKÜP'TE İSKAN PROBLEMİ :

6.1. Genel :

Şimdiki Üsküp Şehri'nin 4,5 km. batısında bulunan Skupi Şehri 518 yılında depremden korkunç hasar gördü. Bahis konusu zamanda, halk şehri terketti ve şimdiki siteye yerleştiler. Deprem hareketlerine maruz memleketlerde, burada olduğu gibi, feci depremlerden sonra böyle yer değiştirmeler sık sık meydana gelir.

26 Temmuz 1963 depreminden sonra, Üsküp'ün yeniden iskânı problemi ortaya çıktı. Bu, hasara uğramış bir çok binaların tamiri ve gelecek kısa karşı 150.000 evsiz insanın ikametini sağlayacak yeni konutların inşası ile ilgili olan acele bir problemdi.

Heyetin esas tasavvurlarından biri de, ilgili Yugoslav halkı arasında, yeniden iskânı yapılmayan Üsküp Şehri'nin yerleşme problemine ait kendi fikirlerini ortaya koymaktı.

6.2. Şiddetli Depremlerin Tekrar Vuku Bulma İhtimali :

Heyete, ekseriya gelecek fecî depremin ne zaman vuku bulacağı sorulmuştur. Şimdiki merhalede, sismoloji mütehassısı bile, gelecekte vuku bulabilecek depremin episantr, zaman ve şiddetini evvelden bildiremez. Bununla beraber, geçmiş depremlere ait istatistik malûmattan, birbirini takip eden fecî depremler arasındaki fasılanın öyle pek kısa olmadığı söylenebilir. Üsküp şehri halinde, fasıla sırasıyla takriben 1000 sene (518 - 1555) veyahut 400 sene (1555 - 1963) dir ki bu da tamamen uzun bir peryod dergildir. Mamafi, deprem tarihinde bu problemin istisnalarının olduğu belirtilecektir.

2.7 Bölümünde açıklandığı gibi (Üsküp'ün Sismisitesi), Üsküp Şehrin'de ve civarındaki bölgelerde, eski zamanlardanberi birçok depremler vuku bulmuştur. Bu bakımdan, deprem şoklarına karşı başka yerlerden daha fazla emniyetli özel bir bölge düşünülmez. Yeniden iskân problemi görüşüldüğü zaman bu görüş göz önüne alınmalıdır.

6.3. Deprem Tahribatında Zemin Şartlarının Tesiri :

Üsküp'teki birçok binalar depremden ağır şiddette hasar görmüşlerdir. Eğer, Üsküp'te zemin altı şimdikinden daha yumuşak olsaydı — Tokyo'daki zemin gibi denebilir — yapılarda daha fazla bir hasarın beklenebileceği ileri sürülebilirdi. Üsküp'teki deprem tahribatının iyi zeminaltı şartları yüzünden azaldığı söylenilebilir.

Bu görüş, köprü, sedde, karayolu, demiryol ve bunlar için açılmış kanalları, nehirlerde istinat duvarları gibi mühendislik yapıları üzerindeki inceleme neticelerine dayanılarak açıklanabilir, bütün bu yapıların hepsinde hemen hemen hasar yoktu ve keza olaylarda ne zemin deformatsiyonuna ne de toprak kaymasına rastlanılmıştır.

6.4. Toplum Hizmet Yapıları ve Binalar :

Yollar, köprüler, demiryollar, su arzı tesisleri, kanalizasyon, elektrik tesisleri gibi bir çok toplum hizmet yapılarının çoğu hasara uğramadan kaldılar.

Üsküp'te, depremden hafif veya orta hasar gören bir çok binalar vardır. Bütün bu yapılar kısa bir zamanda, az bir masrafla tamir edilebilir ve malzemelerin mukavemetini kaybetmesi, atmosferik ve çok sonrası tesirler yüzünden meydana gelecek başka yıkım, afet ihtimallerine karşı alınmış âcil, koruyucu ve destekleyici tedbirler olabilecektir. Bu husus yerinden ayrılmış halkın, gelecek kışta soğuktan korunması için çok önemlidir.

Yukarıda bahsedilen tesisler ve binaların yapılması için sermaye yatırımlarının çok büyük olacağı zannedilmektedir.

6.5. Mevcut Sitede Yeniden Yerleşme İşlemi :

Yukarıda belirtilen şartlar altında ve keza inşaat maliyetinde fazla bir artış olmadan, binaların ve yapıların şimdiki teknikle depreme dayanıklı yapılabileceği görüşünden, Heyet, Üsküp Şehri'nin şimdi bulunduğu bölgede yeniden inşa edileceği hususunda karar vermiştir.

Yetkili şahısların şehirde yerleşme işlemi için esas prensipleri tâyin ederek, vatandaşların, şehrin yer değiştirmesi hakkındaki kuruntularını da ortadan kaldırarak, şehrin yeniden inşası faaliyetine geçmeleri bilhassa tavsiye edilir.

6.6. Gelecekteki İnkişaf İçin Plânlama :

Modern bir şehir olma yolunda şimdi hızla gelişmekte olan Üsküp Şehri için uzun müddetli şehir plânının tespit edilmesi lüzumludur.

Şehire ait bölgelerde plânlama, binalar — bilhassa ehemmiyeti haiz — iyi zemin şartlarına sahip bölgeler üzerinde inşa edilerek, kötü zemin şartlarına sahip bölgelerde yeşil parklar, açık sahalar için, şimdi ilerliyen incelemelerin neticelerine dayanılarak yapılmalıdır.